

Лемешко І.І.
аспірант ДВНЗ «Університет банківської справи»

Стан банківської системи України в умовах глобалізації економіки країни

Розвиток економіки України та одного з важливих її секторів – банківського – в останні роки виявився значно складнішим, ніж це передбачалося. Банківський сектор України переживає глибоку кризу, вихід з якої затягнувся. Причини цієї ситуації потрібно шукати серед загальноекономічних тенденцій, таких як погіршення динаміки розвитку реального сектору економіки України, зменшення рівня реальних доходів населення та суб'єктів господарської діяльності, прискорення динаміки інфляційних процесів (особливо у 2014 році), девальвація національної валюти тощо.

Проте не останнє місце серед деструктивних чинників розвитку банківського сектору України належить невваженій політиці центрального банку країни. Відсутність стратегії розвитку, невиправдане застосування адміністративних заходів впливу, заполітизованість системи управління призвели до формування значної сукупності негативних тенденцій у розвитку банківського сектору.

Банківський сектор – це сукупність банківських установ, які займаються банківською діяльністю на професійній основі, підпорядковуючись законодавчо встановленим нормам і правилам її ведення, внутрішня і зовнішня взаємодія між якими породжує багаторівневу економічну структуру [2, с. 420-421].

Банківський сектор України зіткнувся з комплексом проблем, основна частина яких носить загальноекономічний характер, а частина – породжена невваженою політикою Національного банку України.

Серед найбільш вагомих тенденцій розвитку банківського сектору можна виділити такі:

1. Значне скорочення кількості банківських установ. Станом на лютий 2016 року ліцензію Національного банку України мали 77 банківських установ (в т. ч. 37 банків з іноземним капіталом) (табл. 1).

Таблиця 1

Кількість банків України за період з 2018-2019 рр

	Кількість діючих банків	З них, з іноземним капіталом	В т.ч. з 100% іноземний капітал
01.01.2018	82	38	18
01.06.2018	82	39	20
01.09.2018	81	40	23
01.12.2018	77	37	22
01.02.2019	77	37	23

2. Тенденція до скорочення кількості банків з іноземним капіталом. Протягом 2015-2017 рр. у банківському секторі України спостерігається тенденція до зменшення кількості банків з іноземним капіталом: якщо станом на 01.01.2015 р. їх кількість становила 51, то вже у лютому 2019 р. – 37. У подальшому можливе продовження тенденції щодо скорочення кількості банків з іноземним капіталом внаслідок виходу банківських установ з російським капіталом з українського ринку. У березні 2017 р. Нацбанком було запропоновано застосування санкцій щодо українських банків з російським державним капіталом на виконання рішення Ради національної безпеки і оборони України [5].

3. Зростання частки державних банків в структурі активів банківської системи України. 21 грудня 2016 року між Фондом гарантування вкладів фізичних осіб та Міністерством фінансів було підписано договір про продаж 100% акцій ПАТ «Приватбанк». З моменту передачі власником 100% акцій банку є держава в особі Міністерства фінансів України. Внаслідок переходу системного ПАТ «Приватбанк» у стовідсоткову власність держави частка державних банків в структурі активів БСУ значно зросла протягом IV кварталу 2016 року та станом на 01.01.2017 р. відповідала 52%.

4. Зростання недовіри до діяльності банківських установ. Зазначена тенденція в значному ступені обумовлена непередбаченою політикою Національного банку. Банківський сектор України, починаючи 2014 року зіткнувся з серйозною проблемою, яка загрожує його ліквідності і нормальному функціонуванню всієї фінансової системи – масовим відтоком депозитів. Протягом 2014-2015 рр. банки України втратили 15,6 млрд. грн. депозитів в національній валюті або 3,9%. Треба відзначити, що відтік депозитів у національній валюті фізичних осіб має більш негативну динаміку і становить 64,6 млрд. грн. або 25,5%.

5. Відтік депозитів в іноземній валюті. Ситуація з відтоком депозитів в іноземній валюті набагато складніша в порівнянні з депозитами в національній, що ще більше посилюється зовнішніми факторами. Банківський сектор України протягом 2014-2015 років втратив 16,2 млрд. дол. США депозитів або 55,1% всіх депозитів в іноземній валюті на початок 2014 року. Частка депозитів, залучених в іноземній валюті, в сукупному клієнтському портфелі коливається біля позначки в 50%.

6. Тенденція до здешевлення кредитних ресурсів в Україні. У березні 2015 р Національний банк України підняв облікову ставку до 30% для стримування інфляції в країні. Проте дії регулятора призвели до зменшення можливостей банку виконувати одну з основних функцій – кредитування економіки, що ще більше посилило економічну кризу в Україні.

7. Збільшення мінімального обсягу статутного капіталу банків Згідно з Постановою правління НБУ №242 від 07.04.2016 р. [5] станом на

11.07.2017 р. мінімальний обсяг статутного капіталу банку має бути не меншим за 200 млн. грн. До 11.07.2018 р. його обсяг збільшений вже до 300 млн. грн. Збільшення мінімального обсягу статутного капіталу банківських установ триватиме щорічно до 500 млн. грн. станом на 11.07.2024 р. [6]. З огляду на високу ризикованість банківської діяльності в Україні, що існує та з високою вірогідністю буде зберігатися ще достатньо довгий час в майбутньому, багато з власників комерційних банків, особливо невеликих, можуть вибрати самоліквідацію як більш раціональний, ніж продовження діяльності, варіант.

Зазначені вище та інші чинники впливу на функціонування банківського сектору економіки України призвели до значного погіршення фінансового стану банківських установ країни.

Погіршення стану фінансового сектору України засвідчують і світові рейтинги. Так, за опублікованим Всесвітнім економічним форумом Індексом глобальної конкурентоспроможності 2016-2017 (The Global Competitiveness Index), за показником «Довіра до банків» Україна посідає останнє 138 місце [4]. Зазначене доводить існування значних проблем у розвитку банківського сектору країни, зокрема з ліквідністю та прибутковістю, що, своєю чергою, негативно впливає на забезпечення реального сектору економіки необхідними фінансовими ресурсами.

Список використаних джерел:

1. Вовчак, О. Д. Кредит і банківська справа / О. Д. Вовчак [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.pidruchniki.ws/16250212/bankivska_sprava/ponyattya_kreditnoyi_politiki_banku.
2. Дзюблюк, О. Розвиток банківського сектору в умовах деформації світового фінансового простору / О. Дзюблюк // Вісник Національного банку України. – 2017. – жовтень. – С. 76-83.
3. Лютий, І. О. Банківські інститути в умовах глобалізації ринку фінансових послуг: монографія / І. О. Лютий, О. М. Юрчук. – К.: Знання, 2016. – С. 107.
4. Науменкова, С. В. Розвиток фінансового сектору України в умовах формування нової фінансової архітектури / С. В. Науменкова, С. В. Міщенко. – К.: УБС, Центр наукових досліджень НБУ, 2012. – 384 с.
5. Чуб, О. О. Банки в глобальній економіці: монографія / О. О. Чуб. – К.: КНЕУ, 2016. – 340 с.
6. Реверчук, О. Банківський сектор та його структура в Україні / О. Реверчук // Формування ринкової економіки в Україні. – 2013. – Вип. 19. – С.420–424.